

İnsan-Hayvan Etkileşimi Üzerine Gömülü Teori Denemesi

Semra AĞAÇ SUCU

Marmara Üniversitesi Sos-
yal Bilimler Enstitüsü,
semraagacsucu@gmail.
com.

 [https://orcid.org/
0000-0002-3698-8474](https://orcid.org/0000-0002-3698-8474)

Anahtar Sözcükler

Gömülü Teori, Temellendi-
rilmiş Kuram, Kişileştirme
(Fabl), Animizm, İnsan –
Hayvan Etkileşimi.

Key Words

Grounded Theory, Theoreti-
cal Coding, Personification,
Fable, Animism, Human-A-
nimal Interaction.

Atıf/Citation

Sucu, S. A. (2022). İn-
san-Hayvan Etkileşimi
Üzerine Gömülü Teori
Denemesi. ISophos: Ulusla-
rarası Bilişim, Teknoloji ve
Felsefe Dergisi, Cilt 4, Sayı
8, ss: 29-48.

Özet

Dijital çağda insan-makine etkileşimini sağlayan ara yüzler, giderek insan gibi düşünebilen algoritmalara everilmektedir. Bilim insanlarının bugün en temel uğraşı, duygularımızı anlayabilen etkileşimli makineler tasarlamaktır. Bunun için yapay zekâ alanında, makine öğrenmesi ve derin öğrenmede hayvan eğitim modelleri kullanılmaktadır. Bağlam farkında etkileşimli sistemlerinin temel özelliği *tıpkı hayvanlarda olduğu gibi çevre ve ortamla iletişim halinde olmalarıdır*. Ancak duyguları anlayabilen etkileşimli makinelerin tasarlanması, hayvanla etkileşimde gömülü olan unsurların bulunmasıyla mümkün olabilir. Bu çerçevede bu çalışmada, insan-hayvan etkileşiminde şu ana kadar bize görünür olmayan *örtük bir boyutun olup olmadığı araştırılacaktır*. Gömülü Teori (GT) yönteminin uygulanacağı bu araştırmanın amacı, insan-hayvan etkileşiminde *şu ana kadar bilmediğimiz boyutların olup olmadığını incelemektir*. Bu çalışmanın *diğer bir hedefi de nitel veri analizine indirgenen GT'nin doğru uygulandığı modellerlerken birini literatüre kazandırmaktır*.

Abstract

Grounded Theory Essay on Human-Animal Interaction

Interfaces that enable human-machine interaction in the digital age are gradually evolving into algorithms that can think like humans. The primary concern of scientists today is to design interactive machines that can understand our emotions. For this, animal training models are used in the field of artificial intelligence, machine learning and deep learning. The main feature of context-aware interactive systems is that they are in communication with the environment, just as in animals. But designing interactive machines that can understand emotions is possible by finding the elements grounded in animal interaction. In this context, in this study, it will be investigated whether there is an implicit dimension in human-animal interaction that has not been visible to us until now. The purpose of this research, in which the Grounded Theory method will be applied, is to examine whether there are dimensions in human-animal interaction that we do not know until now. Another goal of this study is to bring one of the models in which GT, which is reduced to qualitative data analysis, is applied correctly, to the literature.

Giriş

Yüz yüze iletişimin yerini Dijital Çağda ara yüzler vasıtasıyla kurulan iletişim biçimi almıştır. Teknolojik ilerlemenin hedefinde, “Nesnelerin İnterneti”nden “Her Şeyin İnterneti”ne doğru insan, nesne ve makinelerin birbirine bağlı olduğu, teknolojik tekelliğin hâkim olduğu bir dünya vardır. Bugün insanlık, algoritmalar tarafından yönetilen “artırılmış insanlar”ın yaşadığı bir gelecek tasavvur etmektedir. Etkileşimli makinelerin, sanal ve artırılmış dünyaların birbiriyle bağlantılı olduğu bir öte evren tasarlanmaktadır. Bu öte evren, bilinenadıyla “Metaverse”, esas itibarıyla sibernetik sistemlerin en üst formu yani “Çoklu Dünyalar”ın bir simülasyonudur.

Sibernetik (yansımali/etkileşimli) sistemlerin özünde, makine gibi çalışan hayvan bedenlerinin modellenmesi vardır. Metaverse de sibernetikteki “ruhsuz makine”yi La Mettrie’nin tabiriyle “makine-insan”a dönüştüren bir ara yüzdür. Bu transformasyonunu sağlayabilecek metadil ise duygularımızı anlayabilen ve karşılık verebilecek “semantik ağ” üzerinden kurgulanmaya çalışılmaktadır. Ancak insan-hayvan etkileşimindeki konumlanma sorunu nedeniyle hayvanların duygulanımsal etkileşimleri tam olarak çözülemediğinden “insanın makineleşmesi” tek çıkış yolu olarak gösterilmektedir. İnsan ve hayvan arasındaki bu yakınsama bize etkileşimin şu ana kadar bilmediğimiz örtük haldeki hangi boyutlarını verir? İnsan-hayvan etkileşimindeki gömülü unsurlar nelerdir? Bu araştırmada, insan-hayvan arasındaki etkileşim Gömülü Teori (Temellendirilmiş Kuram) yöntemiyle analiz edilecektir.

Gömülü Teori (GT) kısaca tümevarımsal akıl yürütme ile verilerden yola çıkılarak teorinin keşfedilmesidir. GT, mevcut teorilerin yanlılığına kapılmamak için ne varsayıma ne de literatür taramasına başvurur. Verilerin kodlanması ile kavram kategorileri oluşturur. Bu yüzden bu araştırmaya literatür taraması yapılmadan, katılımcılarla insan-hayvan etkileşimim üzerine yapılan görüşmelerden elde edilen veriler kullanılarak başlanmış, GT’nin önerdiği gibi kavramsal kodlardan kategorik ve teorik kodlara ulaşılmıştır.

Gömülü Teori, sürekli karşılaştırmalı analize dayalı döngüsel bir süreç olmasından dolayı bir araştırmacı için oldukça zorlayıcıdır. Buna, GT ile ilgili literatürde dönen tartışmalar eklendiğinde GT’nin nasıl uygulanacağını karar vermek gibi ciddi bir problemle de karşılaşılmaktadır. Bu nedenle hem Gömülü Teori’yi doğru anlamak hem de doğru bir örneğini sunmak için araştırmanın ilk bölümünde GT’nin farklı yaklaşımlarına ve literatürdeki tartışmalara yer verilmiştir. Bu çalışmada metodoloji tartışmalarına dahil olarak GT’yi yöntem olarak kullanacak araştırmacılar için “teori oluşturma”ya yönelik yol gösterici bir modelin sunulması da hedeflenmiştir.

1. Gömülü Teori Nedir?

“Temellendirilmiş Teori” olarak da adlandırılan Gömülü Teori (Grounded Teori) kavramsal teori üreten bir metodolojidir. Bugüne kadar alışageldiğimiz hipotezin kurulması, literatürün taranması, tümdengelimsel akıl yürütmeye dayanan yöntemlerinin tersine herhangi bir hipotez olmaksızın yola çıkar. GT, belli bir konuyla ilgili ve bağlantılı olabilecek her türlü verinin toplanması, tümevarımsal çıkarımla analiz edilerek kodlanması, kodlamaların kavramsallaştırılması süreçlerini içerir.

Glaser ve Strauss, ölmek üzere olan hastalar üzerine yapmış oldukları “Awareness of Dying” (1965) adlı çalışma ile GT’nin temellerini atmışlardır. GT, teorik kodlama yani verilerin kodlama yoluyla kavramsallaştırılmasına dayanır. Verilerde ifade edilen olaylar, teorik kategoriler oluşturmak için karşılaştırmalı yöntem kullanılarak analiz edilir ve kodlanır (Glaser, 2004, s. 47). Kısacası verilerden elde edilen kavramlar sürekli analize tabi tutularak kategoriler oluşturulur ve bunlar arandaki ilişkiler ortaya çıkarılmaya çalışılır. GT’nin kurucu ismi Glaser’e göre GT, temel bir kategori etrafında organize edilmiş ve hipotezlere entegre

edilmiş, temellendirilmiş bir kavramlar setidir (Glaser, 2004, s. 41). Strauss ve Corbin ise GT'yi 'araştırma süreci boyunca sistematik olarak toplanan ve analiz edilen verilerden türetilen teori' olarak tanımlamıştır (Strauss & Corbin, 1998, s. 12). Charmaz'a göre de GT, verilerden tümevarımsal analiz inşa ederek kavramsal çerçeveler veya teoriler oluşturmaya odaklanan nitel araştırma yürütme yöntemidir (Charmaz, 2006, s. 187). Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere nitel bir yöntem olan GT'nin esas amacı "teori" oluşturmaktadır.

"Her Şey Veridir" yaklaşımından yola çıkan GT'nin toplanan bu verilerden teoriye ulaşılması için Glaser, kavramsal birtakım bileşenlerden oluşan bir metodoloji önermektedir. GT araştırmalarında uygulanması gereken adımları gösteren GT bileşenleri Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1: Glaser'in GT Bileşenleri

GT Bileşenleri	Teori Oluşturma
Teorik Duyarlılık	Teorik iç görüş geliştirme becerisine odaklanır. Önceden çerçeve çizmez.
Başlarken	Önceden tasarlanmış problem yoktur. Önyargıyı askıya alır.
Her Şeyin Verileştirilmesi	Belirli bir veri değil, herhangi bir veri, belirsiz ve önemsiz olabilir.
Literatürün Kullanımı	Teoriyi sınırlandıracağından önceden literatür taranmaz.
Teorik Kodlama	Bağımsız kodları teoriye entegre eder.
Açık Kodlama	Verileri mümkün olan her şekliyle kodlar, farklı kategorilere uyacak şekilde gerçekleştirilir.
Teorik Örnekleme	Veri toplama kontrolü sıralı değil, kategorilere göre sürekli ayarlanabilir.
Sürekli Karşılaştırma	Olaylar-olaylarla, kavramlar-olaylarla, kavramlar-kavramlarla karşılaştırılır.
Çekirdek Değişken	Kavramsal analiz kategorilerle anlamlı bir şekilde ilişkilidir.
Seçici Kodlama	Temel değişkeni keşfettikten sonra seçici kodlama yapılır.
Sınırlandırma	Kodlama kategorileri teorik uygunluk ile sınırlandırılmıştır.
Göstergelerin Değişebilirliği	Değiştirilebilirlik, kavramların ve özelliklerinin uygunluğunu üretir.
İlerleme Hızı	Keşif süreci için kaliteli zaman talep eder, sonuca ulaşmak için süreci hızlandırmaz.
Not Alma	Notlar, teorik örnekleme için yönerge işlevi görür, olası yeni yönler sevk eder.
Sıralama ve Yazma	Sıralama ile veriler ve fikirler teorik olarak sıralanır. Sıralama kavramsal sıralamadır, veri sıralama değildir.
Sıralama Sırasında Geliştirilen Analitik Kurallar	Çekirdek değişkene göre sıralama, teoriyi entegre etmek için kodlar hakkında birçok yeni fikir üretir.

Gömülü Teori çalışılırken belirlenen konuyla ilgili her türlü veri toplanır, notlar tutulur ve kodlamalar sürekli karşılaştırmalı analiz yapılır, böylece kategoriler arasındaki örüntüler ortaya çıkarılmaya çalışılır. Amaç, Glaser'in de söylediği gibi tözsel bir alanda neler olup bittiğini bulmaktır.

GT'nin doğru uygulanabilmesi için GT yaklaşımlarının analiz edilmesi önem taşımaktadır. Teorilerin doğrulanıp doğrulanmaması, hipotez oluşturmanın gerekliliği, tündengelim de uygulanması gibi zaman içinde GT'de dair farklı yaklaşımlar oluşmuştur. Bu çerçevede araştırmanın uygulama safhasına geçmeden önce, bu konudaki farklı yaklaşımlar ele alınacaktır.

1.1. Gömülü Teori Yaklaşımları

Gömülü Teori'nin ortaya çıkışı, 1967 yılında Barney Glaser ve Anselm Strauss'un beraber yazdıkları "The Discovery of Grounded Theory: Strategies For Qualitative Research" adlı eser ile başlamaktadır. Daha sonra bu iki araştırmacı farklı yollardan ilerlemiş, Glaseri ve Straussçu olmak üzere iki ana akım ortaya çıkmıştır. Glaser, GT'nin veriden hareketle kuram oluşturma amacına yönelik bir yöntem olduğunu savunurken Strauss ve Corbin, karmaşık veri analiz sürecinin detaylarını yazmayı sağlayan, böylece teoriden hareketle tekniğe yönelen bir etkinliğe vurgu yaparlar. Bu ilk yol ayrımının ardından Glaser ve Strauss'un öğrencileri tarafından yapılan çalışmalarla GT, farklı kollara ayrılmaya devam etmiştir. Strauss'un öğrencileri olan Charmaz ve Adele Clarke ile GT'nin farklı biçimleri ortaya çıkmıştır. Charmaz'a göre veriler, analize yönelik tümevarımsal, yinelemeli bir yaklaşım olan yapılandırmacı temelli teori kullanılarak analiz edilmelidir. Clarke ise nitel analitik gelenekleri (kodlama gibi) kuram oluşturmanın postmodern bir biçimi olan durum analiziyle birleştirmiştir (Stough & Lee, 2021, s. 6). Kısaca Glaser ve Strauss, Glaserian, Straussian, Charmazian ve Clarkean olarak ifade edilen bu yaklaşımlar ve özellikleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo2: Gömülü Teori Yaklaşımları ve Özellikleri

GT Yaklaşımları	Özellikleri	
Glaser& Strauss	Klasik Gömülü Teori	Verileri analiz etmek için, teorilerin test edilmesi yerine inşa edilmesi gerektiğini savunur.
Glaserian	Teori Temelli Gömülü Teori	Verilerin genel bir görünümünü elde etmek, ilk önemli adımdır. Teorinin verilerle bağlantı kurması, yani olanları açıklaması önemlidir.
Straussian	Nitel Veri Analizine Dayalı Gömülü Teori	Strauss ve Corbin (1990), karmaşık olan GT sürecini sistematik hale getirmek için bir dizi kılavuz yayımlamışlardır. GTM'yi spesifik bir metot veya teknikten ziyade, nitel bir araştırma tarzı olarak görür.
Charmazian	Yapılandırmacı Gömülü Teori	Veriler, analize yönelik tümevarımsal, yinelemeli bir yaklaşım olan yapılandırmacı temelli teori kullanılarak analiz edilmelidir.
Clarkean	Post Modern Durum Analizi	Geleneksel nitel analitik gelenekleri (kodlama gibi) durumsal analizle, kuram oluşturmanın postmodern bir biçimi olan durum analiziyle birleştirir.

Bu yaklaşımların daha detaylı bir karşılaştırması çalışma sonundaki Ek 1'de verilmiştir (Stough ve Lee, 2021, s. 3). GT'deki dallanıp budaklanma, GT'nin farklı ve çeşitli uygulamalarını gündeme getirmiştir. Gömülü Teori, nitel araştırma yöntemleri içinde son yıllarda en fazla kullanılan yöntemdir. 1980'lerden sonra sosyolojik araştırmalarda nitel bir metodoloji olarak tercih edilen GT'nin kullanımı, 1998 yılına gelindiğinde toplam alıntılarının yüzde 64'ünü oluşturmuş; etnografiyi, fenomenolojiyi, söylem analizini, anlatı araştırmasını geride bırakarak 3,410 temellendirilmiş kuram çalışmasına kaynaklık etmiştir. Ancak bu araştırmaların büyük bir çoğunluğu GT prosedürlerinin "nitel veri analiz yöntemi" olarak uygulanmasından ibaret kalmıştır (Stough & Lee, 2021, s. 3). Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'deki çalışmalarda da GT'nin temelini oluşturan "kuram üretme" amacının güdülmediği ve sadece verileri analiz etme stratejisi güdüldüğü espit edilmiştir (Bkz. Arık & Arık, 2016; Şener, 2019).

GT'nin nitel veri analiz yöntemi olarak yaygınlaşması, metodolojik ayrımları da içeren büyük bir yöntem tartışması yaratmıştır. Bu tartışmanın özünde, teori oluşturmayan araştırmaların GT olarak adlandırılıp adlandırılmayacağı sorusu bulunmaktadır. GT'nin farklı yorumlanmasından kaynaklanan bu karmaşadan sıyrılmak ve yöntemi doğru uygulayabilmek için literatürdeki tartışmaları da incelemek gerekmektedir.

1.2. Gömülü Teori Tartışmaları

GT'nin köklerini, James, Cooley ve Mead'in fikirlerinden oluşan sembolik etkileşimcilik geleneğinden aldığına ilişkin literatürde yaygın bir görüş hakimdir. GT'nin kurucu ismi Glaser (2004, s.38) ise bu yöntemin nitel analizine indirgenmesine, fenomenolojiye, etnografiye veya sembolik etkileşimciliğe benzetilmesine karşı çıkarak GT'nin "kavramsal teori üreten genel bir metodoloji" olduğu konusunda ısrar eder. Bu itirazın dayanağı GT'nin özündeki "teori oluşturma" amacının gerçekleştirilmemesidir. Glaser, GT'nin ne olup olmadığını anlatmak için 2004 yılında kaleme aldığı "Remodeling Grounded Theory" isimli çalışmasında şu ifadeleri kullanır:

"Gömülü teori, nitel veri analizinin GT olarak adlandırdığı şey değildir. Nitel veri analizini (QDA) kınamıyorum, bu yöntemler oldukça değerli ve saygın. Ancak nitel veri analizi yöntemlerinin verilere dayattığı kavramlar, problemler ve çerçeveler ile GT'nin kavramların, problemlerin ve teorik kodların üretilmesi ve ortaya çıkmasına odaklanması arasında bir fark vardır. GT söz konusuysa metodoloji seçimi karıştırılmamalı, gruplandırılmamalı veya parça parça kullanılmamalıdır. Bunu yapmak, GT'nin kavramsal gücünü aşındırmaktır" (Glaser, 2004, s. 9).

Glaser'in bu eleştirilerinden en büyük payı, GT'yi yazarken birlikte yola çıktığı Strauss almıştır. Onun GT'yi nitel veri analizine indirgeyen yaklaşımının yanlış uygulamaların kaynağı olduğunu söyler. Öte yandan Charmaz'ın inşacı yaklaşımının yanlış yorumlanması, bu alandaki tartışmayı daha da büyütüştür. Bu konuya bir açıklık getiren Sbaraini'ye göre Charmaz'ın yaklaşımı, yapısal unsurları bakımından klasik GT'ye sadıktır. İnşacı GTM'nin aslında Glaser ve Strauss'un birlikte yazdığı 1967'deki versiyonun çağdaş bir güncellemesi olduğunu Charmaz kendisi söylemektedir. Onun niyeti, gereksiz yere büyüyen bu tartışmaya bir son vermektir (Sbaraini, 2011, s. 3).

Her iki teorisyenin eserleri incelendiğinde ortaya, "açıklık", "veri toplama ve analiz", "kodlama ve karşılaştırma", "not yazma", "teorik örnekleme", "teorik doygunluk" ve "maddi bir teorinin üretimi" de dahil olmak üzere yedi ortak unsur çıktığını söyleyen Sbaraini (2011, s. 3), bir çalışmanın GT olarak adlandırılması için bu unsurları taşıması gerektiğini söyler. Sbaraini'nin hem Glaser ve hem de Charmaz'a atıfla verdiği yedi unsur Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Gömülü Teorinin Temel Unsurları

Bileşen	Tanım	Kaynaklar
Açıklık	Temellendirilmiş teori özelden gelene doğru tümevarım üzerinde durur, bu da çok daha açık bir yaklaşım benimsemesi demektir.	(Glaser & Strauss, 1967, s. 2-6) (Charmaz, 2006, s. 4-21)
Analiz ve Veri Toplama	Temellendirilmiş bir teori çalışmasında analiz, teorik örnekleme için izin vermek için mümkün olan en kısa sürede başlamalı ve veri toplamaya paralel olarak devam etmelidir.	(Glaser & Strauss, 1967, s. 102) (Charmaz, 2006, s. 20)
Kodlama ve karşılaştırma	Veri analizi, verilerdeki varyasyonu anlamak ve açıklamak için kodlamaya, verileri çok daha küçük bileşenlere ayırmaya ve bu bileşenleri etiketleme ve karşılaştırmaya dayanır. Örneğin veri ile veri, durum ile durum, olay ile olay, kod ile kod karşılaştırır.	(Glaser & Strauss, 1967, s. 101-115) (Charmaz, 2006, s. 42-71)
Not yazma	Notlar olaylar, vakalar, kategoriler veya kategoriler arasındaki ilişkiler hakkında olabilir. Notlar, yapılan karşılaştırmalar da dahil olmak üzere analistlerin gelişen düşüncesini teşvik etmek ve kaydetmek için kullanılır	(Glaser & Strauss, 1967, s. 108-112) (Charmaz, 2006, s. 72-95)

Teorik Örneklemeye	Teorik bir örnek kodlama, karşılaştırma ve not yazma yoluyla oluşur. Analiz soruları gündeme getirir; ilişkiler önerir, mevcut veri setindeki boşlukları vurgular ve araştırmacıların henüz bilmediklerini ortaya çıkarır.	(Glaser & Strauss, 1967, s. 45-77) (Charmaz, 2006, s. 96-122)
Teorik Doygunluk	Teorik doygunluk, genellikle araştırmacının yeni veri eklenmeye ihtiyaç kalmadığını hissettiği noktadır. Teorideki tüm kavramların iyi anlaşıldığı ve verilerden doğrulanabildiği bir doygunluk biçimidir.	(Glaser & Strauss, 1967, s. 111-113) (Charmaz, 2006, s. 114-115)
Teorinin üretimi	Temellendirilmiş bir teori çalışmasının sonuçları, bağımsız bir teori olarak, yani birbiriyle uyumlu bir bütün içinde ilişkili bir dizi kavram olarak ifade edilir.	(Glaser & Strauss, 1967, s. 21-43) (Charmaz, 2006, s. 123-150)

Kaynak: Sbaraini, 2011, s. 3.

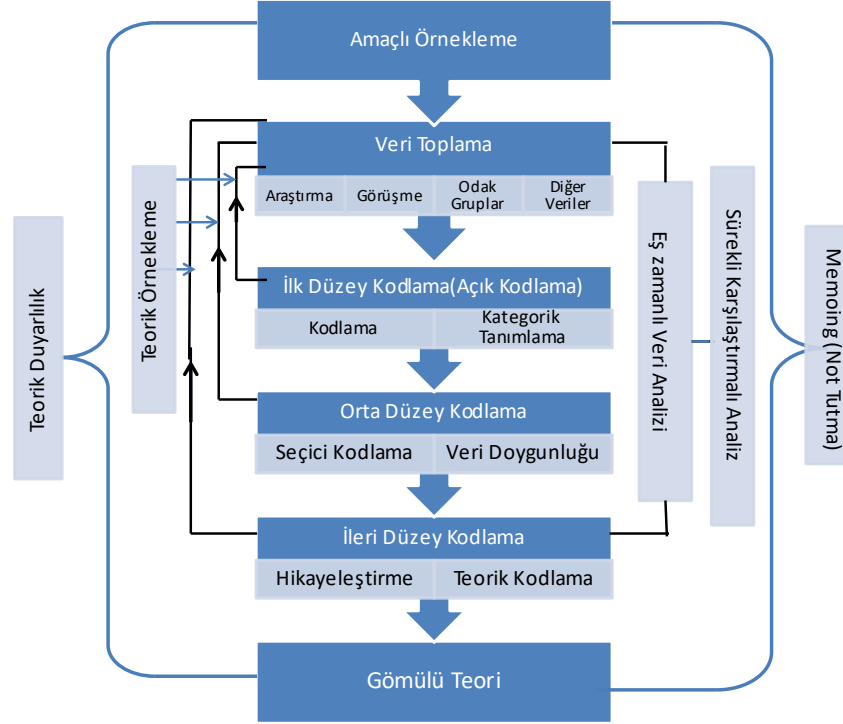
1967 yılında GT ile ilgili yayımladığı ilk eserden bu yana Glaser, ortaya çıkan yeni yaklaşımlar sayesinde kendi teorisini sınama ve diğerleriyle sürekli karşılaştırma imkânı bulmuştur. Yanlış GT uygulamalarını eleştirmek için çok sayıda eser yazan Glaser'in kendi teorisini bunca yıldır sürekli analize tabi tutarak temellendirmesi, onun GT'nin özüne uygun hareket ettiğini göstermektedir. Diğer taraftan nitel veri analizine vurgu yapıyor olsa da Charmaz'a (2007) göre GT hem araştırma sürecinin sonucunu hem de araştırma sürecinin kendisini ifade etmektedir. Dolayısı ile bunları ayrı ayrı işlevler olarak değil, biri süreç diğeri ürün olmak üzere GT'yi birlikte oluşturan işlevler olarak görmek gerekir. Kısacası, GT'nin kurucu ismi olan Glaser ve bugünkü en önemli temsilcisi farz edilen Charmaz özünde aynı şeyi savunmaktadır. Her ikisi için de GT'nin bir teoriyi temellendirmeye yönelik metodoloji olduğu konusunda bir ayrım bulunmamaktadır. Bu nedenle bu araştırmada her ikisinde de ortak olan bu GT bileşenleri kullanılmıştır.

2. Metodoloji

Bu araştırmanın konusu İnsan-Hayvan Etkileşimi'dir. Çalışmanın amacı gündelik söylemler üzerinden insan-hayvan etkileşiminde üstü örtük olan bilgilerin açığa çıkarılmasıdır. Strauss ve Corbin'in (1994, s.276) de dediği gibi, "GT, gündelik gerçeklikle doğrudan ilişkilidir ve gündelik yaşantıdaki değişik verilerden dikkatli bir analizini içermektedir". Buradan hareketle bu araştırma için en uygun yöntemin Gömülü Teori olduğuna karar verilmiştir.

GT'nin temel yaklaşımına göre "Her şey veridir". Yapılandırılmamış verilerin toplanması, bunların analiz edilerek enformasyona dönüşmesi, enformasyonun belli kategorilere göre anlamlı bir bilgiye dönüşmesi esas itibarıyla veri biliminin (enformatik) konusudur. Bunu, nitel araştırmalarda uygulamak istediğimizde, en uygun metot olarak karşımıza GT çıkmaktadır. Veri bilimi, işlenmemiş haldeki bilgilerin bir amaç doğrultusunda yeniden düzenlenerek enformasyona dönüştürülmesine yönelik belirli süreçleri içerir. Verinin gereksiz kısımlarının ayıklanması (yoğunlaştırma), belli bir amaç için bir araya getirilmesi (bağlamsallaştırma), verilerin analiz edilmesini (hesaplama), diğer verilerle ilişkilendirilmesi ve kategorileştirme (sınıflandırma), verideki hataların ve eksiklerin giderilmesi (düzeltme) gibi işlemler gerçekleştirilir (Işıklı ve Küçükvardar, 2016). Bu işlemler, GT'nin bileşenleri ile benzerdir. Veri bilimi bunu sayılarla **nicel** yöntemle yaparken GT, **nitel** verilerle gerçekleştirmektedir. GT metodolojisi tıpkı enformatikte olduğu gibi verilerin toplanması ve analizinde kavramsal kodlardan yola çıkarak kategorileri belirlemekte, bunları ayıklayarak, sınıflandırarak, birbiriyle karşılaştırarak, bağlantıları tespit ederek verileri anlamlı ve kullanılabilir bilgiye dönüştürmektedir. Bu bakımdan GT'yi sosyal bilimlerde teori oluşturmaya yönelik enformatik bir metot olarak ifade etmek mümkündür. GT'nin ayırt edici özelliği veri toplama ile veri analizinin aynı anda gerçekleştirilmesidir. GT'de veri analizini ve süreçlerinin çevirimini gösteren diyagram Grafik 1'de verilmiştir.

Grafik 1: Gömülü Teori Süreci

Glaser (2004, s.53) te belirttiği gibi karşılaştırma ve sürekli analiz, oluşturulan veya toplanan ilk verilerle başlar, araştırma boyunca kavram ve kategori düzeyinde döngüsel olarak devam eder. Bu çalışma boyunca da yeni veriler elde edildikçe kodlar ve kategoriler arasında sürekli karşılaştırma yapılmıştır. Araştırma; “Açıklık”, “Analiz ve Veri Toplama”, “Kodlama ve Karşılaştırma”, “Not Yazma”, “Teorik Örneklemeye”, “Teorik Doğunluk” ve “Teorinin Üretimi” olmak üzere bu araştırma yedi başlıkta, Glaser ve Charmaz’da ortak olan GT bileşenleri esas alınarak yürütülmüştür.

2.1. Açıklık

Kavramsallaştırmayı etkilememek için literatür taraması yapmamak Glaser’e göre GT’nin temel kuralıdır. Peki önceden tasarlanmış, bir problem, bir yöntem veya literatür taraması olmadan araştırmaya nasıl başlayacağız? İyi bir GT analizi, düzenli günlük veri toplama, kodlama ve analiz ile başlar. Gerçekte neler olup bittiğine açık kalmak, dinlemek, gözlemlemek gerekir ve verileri filtrelemeyerek işe başlanır (Glaser, 2004, s. 44). Bu kapsamda çalışmaya başlarken GT’nin “açıklık” ilkesinden hareket edilerek hipotezlere ve araştırma sorusuna dayanmadan sadece araştırma konusu belirlenerek yola çıkmıştır. Araştırmayı kısıtlama olasılığı bulunan her türlü kesinlikten uzak, tüm verilere, sorulara, varsayımlara açık bir yaklaşım benimsenmiştir. GT’nin döngüsel işleyişi, açıklık ilkesinin bir sonucudur. Araştırmanın hiçbir aşamasında kesinlikten söz edilemez ve eklenen yeni verilerle teorik doğunluğa ulaşana kadar araştırmayı sınırlandırmayacak şekilde bu çevrim devam eder.

2.2. Veri Toplama ve Analiz Metodu

GT’nin en yaygın veri toplama aracı, katılımcılarla **derinlemesine görüşme** tekniğidir. Bunun yanı sıra GT’de alana dair gözlemler, dokümanlar ve kayıtlar veriler için temel

oluşturabilir (Glaser, 2004, s. 45). Bu çalışmada da katılımcılarla yapılan açık uçlu soruların yöneltildiği derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler kullanılmıştır. Araştırmanın **örneklemini**, rastgele seçilen evcil hayvan sahipleri oluşturmuştur. 23'ü kadın, 20'si erkek olmak üzere toplam 43 evcil hayvan sahibi ile çevrimiçi ortamda görüşme yapılmıştır. Görüşmeye katılanların 23 tanesi kedi, 11 tanesi köpek, 9 tanesi kuş beslemektedir.

GT'nin açıklık ilkesinden hareketle katılımcıları sınırlandırmamak için soru sorulmamış ve sadece hayvanlarla etkileşimlerine dair düşüncelerini paylaşmaları istenmiştir. Katılımcılara, akıllarına gelen ilk kavramları kullanarak basit ve yalın bir biçimde, maksimum 10 cümle ile duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri istenmiştir. Görüşme kayıtları, bilgisayar ortamına aktarılarak tablolştırılmıştır. Katılımcıların ifadelerinde geçen sözcükleri içeren kavramsal kodlama yapılmıştır (Çalışmanın sonunda Ek-2'de verilmiştir.) Araştırmanın ilerleyen bölümlerinde görüleceği gibi, açık kodlama esnasında kavramlar ortak özelliklerine göre sınıflandırılmış, ardından kavram kümelerine dayanılarak kategoriler oluşturulmuştur.

2.3. Kodlama ve Karşılaştırma

Kodlama, verilerdeki kavramları, benzerlikleri ve kavramsal tekrarları belirlemek için kullanılan analitik bir süreçtir (Glaser, 2004, s. 47). GT'de **açık kodlama**, **seçici kodlama** (eksensel kodlama) ve **teorik kodlama** (seçici kodlama) olmak üzere **başlangıç**, **orta** ve **ileri** düzey olmak üzere üç kodlama seviyesi bulunmaktadır. Geleneksel, gelişmiş ve yapılandırmacı yaklaşımlar, kodlama konusunda farklı kavramlar kullanmaktadır. Bunun temelinde kavramsal bir farklılık olmasından dolayı kodlama aşamaları için Klasik GT'nin kullandığı terimler esas alınmıştır. GT'de bir yandan eşzamanlı veri toplama ve veri analizi yapılırken diğer yandan olaylar-olaylarla, kavramlar-olaylarla ve son olarak kavramlar-kavramlarla karşılaştırılır (Glaser, 2004, s. 53). Bu çerçevede açık, Seçici ve Teorik Kodlama süreçlerinde sürekli karşılaştırmalı analize başvurulmuştur. Kodlamanın ilerleyen aşamalarında elde edilen veriler bir önceki kodlara eklenerek ilerlenmiştir. Bu nedenle sıralı halde verilen kodlamaların; karşılaştırma ve diğer kodlamalar sonucunda elde edilen verileri de içerdiğini vurgulamak gerekmektedir.

2.3.1. Açık Kodlama

İlk kodlamanın amacı verilerden mümkün olduğu kadar çok açık kod üretmektir (Glaser, 2004, s. 50). Bu çalışmada kodlar katılımcıların kullandığı sözcüklerden oluşturulmuştur. Katılımcıların kelime örnekleri kaydedildikten sonra önemli kelime grupları tespit edilerek her kodun özelliği belirlenmiştir. Açık kodlamada benzer kavramlar bir araya getirilerek kavram setleri oluşturulmuş, ardından bu kavram setlerinden anlamlı bir sonuç elde etmek için kategorileştirme yapılmıştır. Glaser (2004, s.48)'in önerdiği gibi kategorik kodlama; "Bu veriler kimin bakış açısından gelir?", "Kimi temsil eder?" veya "Kimin düşünceleridir?" ve "Toplu olarak neyi temsil edebilir?" gibi soruların yardımıyla yapılmıştır. İlk kodlamada verilerdeki kavramsal benzerlikler incelenmesi sonucunda 12 farklı kavram setine ulaşılmıştır. Kavram setlerinin neyi temsil ettiğinden hareketle de 7 farklı kategorileri elde edilmiştir. Kavramsal ve kategorik kodlama sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Kavramsal Açık Kodlama Sonuçları

İşlenmemiş Veri	Kavramsal Kodlama	Kategorik Kodlama
Katılımcıların kullandığı kavramlar	sevgi, mutluluk, neşe, sevinç, huzur, keyif, hissetme, duygu, muhtaç, ihtiyaç, sorumluluk, merhamet, vicdan, karşılıksız, koşulsuz, çıkarsız, sadakat, minnettarlık, beklentisiz, öğrenme, masum, menfaatsiz, aile, ev, çocuk, evlat, bebek, kardeş, dost, arkadaş, fert, birey, iletişim, etkileşim, konuşma, anlama, dil, bilinç, zihin, ruh, içgüdü	<ul style="list-style-type: none"> - Hayvanların hissettirdiği duygular - Hayvanlara atfedilen nitelikler - Hayvanların ihtiyaç sahibi olması ve sorumluluk duygusu - Hayvanlarla etkileşim ve iletişim - Hayvanların dostluğu ve arkadaşlığı - Hayvanlar atfedilen düşünceler - Hayvanlara verilen değer

Hayvanların hissettiği duygular, hayvanlara atfedilen nitelikler ve düşünceler, onların ihtiyaç sahibi olması, hayvanlarla iletişim ve etkileşim, hayvanların dostluğu ve arkadaşlığı, hayvanlara verilen değer ilk aşamada ortaya çıkan açık kodlardır. Başlangıç düzey kodlamada diğer bir yöntem de önemli kodları belirlemek için verilerin satır satır açık kodlama yapılmasıdır. Satır satır kodlama, kategorilerin doğrulanmasına yardımcı olur ve önemli bir kategoriye kaçırılmayı en aza indirir (Glaser, 2004, s. 50). Bu amaçla görüşme kayıtları tekrar incelenerek satır satır kodlama yapılmıştır. Kategorik kodlamada ulaştığımız açık kodların özelliklerini taşıyan satırlar tespit edilmiştir. Satır satır kodlama sonuçları aşağıda sıralanmıştır.

Açık Kod 1: Hayvanların Hissettirdiği Duygular

Açık kod	Özellikler	Katılımcıların sözlerinden örnekler
Hayvanların hissettirdiği duygular	Sevgi arayışı Mutluluk, Huzur duygusu	<ul style="list-style-type: none"> - Sevgiyi alma ve verme konusunda birçok insan-dan daha iyi olduklarını düşünüyorum. - Onlar benimle yaşıyorlar diye çok mutluyum. - Sevgisini göstermekten ve istemekten hiç çekinmiyor. - Onlarla gönül bağımız var. - Bana yaşama sevinci katıyor.

Açık Kod 2: Hayvanlara Atfedilen Nitelikler

Açık kod	Özellikler	Katılımcıların sözlerinden örnekler
Hayvanlara atfedilen nitelikler	Sevimli, akıllı, masum, şirin, sevecen tatlı vs.	<ul style="list-style-type: none"> - "Bir bebek gibi masumlar". - "Bazen insanlardan akıllı olabiliyorlar". - "Sanki içine insan kaçmış, çok sevimli". - "Bu kadar bağlanacağımı tahmin edemezdim".

Açık Kod 3: Hayvanların İnsanlara Muhtaçlığı

Açık kod	Özellikler	Katılımcıların sözlerinden örnekler
Hayvanların ihtiyaç sahibi olması ve sorumluluk	vicdanlı olmak, merhamet duymak, iyilik yapmak, bakım ve beslenme sorumluluğunu üstlenmek, muhtaç oldukları düşüncesi	<ul style="list-style-type: none"> - "Bakıma muhtaç hayvanın sorumluluğunu almak iyi hissettirdi". - "Gerçek manada ihtiyaçları olduğu için evime aldım". - "Körelmeye yüz tutmuş merhamet duygumu ortaya çıkardı". - "Dünya sadece insanlığa ait bir yer değil!" - "Vicdanen rahatlatıyor".

Açık Kod 4: Hayvanlarla Etkileşim

Açık kod	Özellikler	Katılımcıların sözlerinden örnekler
Hayvanlarla etkileşim ve iletişim	Hayvanlarla konuşma, onları anlama ve anladıklarını bilme, paylaşım	<ul style="list-style-type: none"> - "Beni anladıklarını derdimi de neşemi de paylaştıklarını görebiliyorum". - "Dokunduğumda bile gönül gözümü açıyor". - "Köpeğimle sohbet eder, sırtını sıvazlar, <i>çıkardığı hırıltıları</i> dinlerim". - "İletişimi göz göze gelerek sağlıyoruz". - "Konuşamıyor ama gayet de iyi anlaşıyoruz". - "Konuşmadan da iletişim kurmayı öğrendim". - "Konuştuğumda beni dinliyor".

Açık Kod 5: Hayvanların Dostluğu

Açık kod	Özellikler	Katılımcıların sözlerinden örnekler
Hayvanların dostluğu ve arkadaşlığı		<ul style="list-style-type: none"> - "İnsanoğlunun sevgisini sorgulamama sebep oldu". - "Sadece sever, dinler, anlar". - "Benim duygularımı anlayabiliyor". - "Çıkarsız bir dost ve sevgi oldu". - "Onun sahibi olarak değil, arkadaşım olarak görüyorum". - "Çocuklarımızın oyun arkadaşı gibiler".

Açık Kod 6: Hayvanlara Atfedilen Düşünceler

Açık kod	Özellikler	Katılımcıların sözlerinden örnekler
Hayvanlara atfedilen düşünceler	Karşılıksız, koşulsuz, çıkarsız, beklentisiz	<ul style="list-style-type: none"> - “Hayata anlam kattığımı söylemeliyim”. - “Sevginin çocuktan sonraki karşılıksız hali”. - “Hem insan gibi hem insan değil gibi... Bam-başka”. - “Salt bir canlıyı ötesinde birey olduğunu hissediyorum”. - “Hep yanımda olan ve beni koşulsuz seven”. - “Onlarında bizim gibi duyguları var”.

Açık Kod 7: Hayvanlara Verilen Değer

Açık kod	Özellikler	Katılımcıların sözlerinden örnekler
Hayvanlara verilen değer	Çocuk, evlat, bebek kardeş	<ul style="list-style-type: none"> - “Ailemize bir ferdi gibi”. - “O yokken evde bir boşluk oluyor”. - “Hiç büyümeyen çocuklar gibiler”. - “Küçük bir çocukla konuşuyormuş gibi”. - “Ailemize katıldı”. - “Evin ilk kız çocuğu”. - “Evin bireyleri onlar”. - “Evlat kadar değerli, dosttan öte”. - “Anne olmaya çok benziyor”.

Satır satır kodlamada bazı özelliklerin kategorik olarak birbirine yakın olduğu görülmüştür. Açık kodlamada ortaya çıkan “hayvanlara verilen değer” ile “hayvanların dostluğu” kategorilerinin birbirleriyle bağlantılı olduğu ortaya çıkmıştır. Yine “hayvanlara atfedilen düşünceler” ile “hayvanlara atfedilen nitelikler” arasında da bir ilişki tespit edilmiştir. Bunlar bir sonraki seçici kodlama aşamada aynı kategori içinde ifade edilmiştir.

2.3.2. Seçici Kodlama

Odaklanmış Kodlama olarak isimlendirilen **seçici kodlamada** “Kodlar arasındaki bağlantılar nelerdir?” sorusunun cevabı aranır (Glaser, 1978: 61). Artık ilk kodlamadaki gibi sürekli kavramsallaştırma yapılmaz veri kalabalığını ayıklamak adına bir önceki kodlama aşamasında en sık tekrar edilen veya en önemli görülen kodlar seçilir (Charmaz’dan akt. Arık & Arık, 2016, s. 301). Satır satır kodlamadaki benzerliklerden yola çıkılarak, kodlar arasındaki bağlantıları ifade edecek şekilde kategoriler yeniden düzenlenmiştir. Kategorilerin özelliklerine göre onları en iyi ifade eden soyut kavramsallaştırma yapılarak seçici kodlara ulaşılmıştır. Seçici Kodlama sonuçları Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5: Kavram Kategorileri ve Seçici Kodlar

Kavram Kategorileri	Seçici Kodlar
Sevgi, iyilik, mutluluk, neşe, sevinç, huzur, keyif vs.	Duygusal
Akıllı, zeki, şirin, muhtaç, sadık, çıkarsız, beklentisiz vs.	Bilişsel
Aile, ev, birey, çocuk, evlat, bebek, kardeş, dost, arkadaş vb.	Edimsel
İletişim, etkileşim, bağ, konuşma, anlama, dil vb.	İletişimsel
Bilinç, zihin, ruh, hissetme, duygu vb.	Ruhsal

Açık kodlamada ortaya çıkan “hayvanlara verilen değer” ile “hayvanların dostluğu” kategorileri arasındaki “edimsel”, yine “hayvanlara atfedilen düşünceler” ile “hayvanlara atfedilen nitelikler” arasında ise “bilişsel” bir bağlantının olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle açık kodlamada ortaya çıkan 7 kategori, 5 kategoriye indirgenmiştir. Glaser’e göre indirgeme, orijinal kategoriler kümesinde veya özelliklerinde temeldeki tekdüzeliği keşfettiğinde ve ardından teoriyi daha küçük bir üst düzey kavramlar kümesiyle yeniden formüle ettiğinde gerçekleşir (Glaser, 2004, s. 57). Bu kapsamda kategoriler onları temsil eden soyut kavramlara indirgenerek temel değişkenlere ulaşılmıştır. İnsan-hayvan etkileşimindeki bu temel değişkenler “duygusal”, “bilişsel”, “edimsel”, “iletişimsel” ve “ruhsal” kavramlarıyla ifade edilmiştir.

2.3.3. Teorik Kodlama

Teorik Kodlamada, kategorilerden elde edilen bilgilerin anlamlı bir kanıt dönüşmesi hedeflenmektedir. Amaç, teoriyi bütünleştirmektir. İlk kodlama verileri parçalarlarken, teorik kodlar ‘parçalanmış hikâyeyi organize bir bütün teori halinde tekrar bir araya getirir’. Bunu yaparken de çekirdek değişkenin bulunması gerekmektedir. Çekirdek değişkenin merkezi olması, diğer kategori ve özellikleriyle ilgili olması ve bir davranışa ilişkin varyasyonun büyük bir bölümünü hesaba katması gerekir (Glaser, 2004, s. 54).

Çekirdek kategoriye ulaşmak için bir önceki kodlamada uygulanan satır satır kodlamaya geri dönülerek yeniden analiz edilmiştir. En sık tekrarlanan ve diğerleriyle daha fazla ilişkili olan değişken tespit edilmiştir. Hemen hemen tüm kategorilerde “kişileştirme” yapıldığı ortaya çıkmıştır. İnsanların sahip olmak istedikleri ideal özellikleri hayvanlara atfettiği, onları birer fert olarak gördükleri görülmüştür. Bu nedenle kişileştirme hem merkezi hem de diğer kategorilerle ilgisi açısından çekirdek değişken olarak belirlenmiştir. **Seçici kodların** “kişileştirme” göstergeleri Tablo 6’ da sunulmuştur.

Tablo 6: Seçici Kodların Göstergeleri, Çekirdek Değişken ve Teorik Kodlar

Seçici Kodlar	Kodların Göstergeleri	Çekirdek Değişken	Teorik Kodlar
Duygusal Kodlar	Hayvanlara insani hisler atfetme	KİŞİLEŞTİRME	Kişileştirme
Bilişsel Kodlar	Hayvanlara insani özellikler atfetme		Öznellikten Arınma
Edimsel Kodlar	Hayvanlara birey ve fert niteliği atfetme		Bireysellikten Uzaklaşma
İletişimsel Kodlar	Hayvanlara konuşma niteliği atfetme		Duyumsama
Ruhsal Kodlar	Hayvanlara bilinç, zihin ve ruh atfetme		Animizm

Seçici kodların her birinde insani niteliklerin hayvanlara atfedildiği görülmektedir. İnsanlar, hayvanları duygusal, bilişsel, edimsel, iletişimsel, ruhsal kodlarla kişileştirmektedir. Kişileştirme, yani “insani özelliklerin hayvanlara atfedilmesi” edebi eserlerde fabl türünde sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Fabl soyut konuları somutlaştırarak anlatan hayvan masallarıdır. Bu nedenle hayvan masallarının bu çalışmaya veri sağlayabileceği düşüncesinden hareketle fabllarla ilgili notlar (memoing) tutularak araştırmaya dahil edilmiştir. Bir sonraki bölümde görüleceği gerek fabllarla ilgili gerekse konuyla bağlantısı olabilecek diğer kavram ve olgularla hakkında yazılan notlar, araştırmanın teorik kodlarının belirlenmesine yardımcı olmuştur.

2.4. Araştırma Notları (Memoing)

Glaser’e göre (1987) eğer bir araştırmacı, memolarını yazmadan sadece kodlamayla araştırmasını devam ettiriyorsa, araştırmacı GTM yapmıyor demektir. Ona göre memo yazımı, araştırmadaki kodlar hakkında araştırmacıya yol gösterir; soyutlama yapmasını ve fikir oluşturmasını sağlar (Charmaz, 2006:71). Bu çerçevede açık kodlamadan itibaren kavram, olay ve durumlarla ilgili notlar tutulmuştur. GT’de her şey veridir, araştırma konusu ile bağlantılı olabilecek şeyler hakkında notlar yazılmıştır.

Notlar, verilerin kavramsal düzeye yükseltilmesine ve tanımlanmaya başlayan her kategorinin özelliklerinin geliştirilmesine yardımcı olur. Notlar, kategoriler ve/veya özellikleri arasındaki bağlantılar kurmaya ve diğer kategori kümeleriyle bütünleştirmeye yardımcı olur (Glaser, 2004, s. 62). İlk notlar kavramsallaştırma ve kodlama süreçleri ile birlikte ortaya çıkmaya başlamıştır, daha sonra romanlardan ve literatürden okumalar da notlara dahil edilmiştir. Glaser’in dediği gibi başlarken olmasa da sürekli karşılaştırmalı analiz sürecinde literatür bir veri kaynağı olarak araştırmaya dahil edilebilir (Glaser, 2004, s. 46). Bu notlar, o anda ilk akla gelen düşünce ve duyguların anlık olarak basitçe anlatımı olmakla birlikte, kategoriler arasındaki ilişkinin kurulmasında, çekirdek değişkenin bulunmasında ve teorik kodların belirlenmesine katkı sağlamıştır.

Tablo 7: İlk Kodlama Aşamasında Katılımcıların Görüşlerini Aldıktan Sonra Tutulan Not

Bu katılımcının görüşleri diğerlerinden farklı. Çünkü duygularını tarif edemediğini söylemiş. Kelimeler yetersiz kalmış, ailenin bir parçası diyor ama daha fazlası olduğunu ayrı bir bağ olduğunu söylüyor. İfade edemediği bir duygudan daha fazlası olan şey nedir? Hayvan severlerin hissettiği bu duyumsama nedir?

Katılımcılar hayvanlara insani özellikler yakıştırıyorlar hem de imrendikleri belki de sahip olmadı güzel huyları onlara atfediyorlar. Onların karşılıksız ve koşulsuz bağlılıkları, insani olarak erişmek istedikleri ama yapamadıkları üst düzey bir erdem gibi. İnsanlar hayvanlara hayranlık duyabilir mi? Kendi ile yüzleşme. Yüzleşme, hayvan aracılığı ile kendi ile. İnsan kişilik çatışmalarını hayvanlarla mı yaşıyor? İnsanlar hayvanlarla konuşuyor, hayvanlar konuşmasa bile denileni anladığını söylüyorlar. Anlaşmayı sağlayan dil değil, psişik bir süreç olabilir mi? Yine de insan konuşuyor, konuşmadan duramıyor. Başka sesleri duymaktan aciz iken hayvanlarla kurdukları psişik iletişimde sanki kaybolmuş bir yetiyi tekrar kazanmış gibi mutlu oluyorlar. Hayvan dilden azade ama hissediyor, ama nasıl? İnsan koşulsuz olarak diğer insanları sevmeyebilir mi? Böyle bir insan ilkel midir? Koşulsuz, karşılıksız, çıkarsız sevgi anne sevgisine benzetiliyor. İnsanlar koşulsuz sevmek istiyor ama sevmediği için hayvanları çocuk yerine mi konuyor? Belki de hayvanlar koşulsuz sevgileriyle insanları çocukları gibi görüyorlardır! Peki hayvanları koşulsuz sevgiye sevk eden bağ nedir?

Tablo 8: İlk Kodlamadan Sonra Seçici Kodlamaya Geçerken Tutulan Kavramsal Not

Aile + Sevgi + Paylaşım + Bağ
Hayvan sahipliğinde temel adaptasyon tamamen sevgi ile ilgiliydi. Yeni kavramlar geliştirilerek uygulamaya dahil edildi. Araştırmaya katılanlar, hayvan sevgisini tadanlar asla eskiye geri dönmeyeceklerinden bahsediyorlar. Bu süreç onların hayatlarında ve hislerinde çok olumlu değişiklikler meydana getirmiş. Bu farkındalık ile hayattan daha fazla zevk ve keyif almaya başlamalarını sağlamış. Hayvan sevgisi insanlara en iyi ruhsal tedaviyi sağlayan şey olarak kabul edilmektedir.
Hayvanların muhtaçlığı ile bağlantılı bir sahiplenme veya kendi sevgi muhtaçlığı nedeniyle onlardan manevi olarak beslenmeye dayalı sahiplenme (kendini sahiplenme) arasındaki farkı ortaya çıkarmak oldukça zor. Çoğu insanın, hayvanları bir birey, bir fert, bir dost, bir arkadaş, hatta daha da çok ailenin bir parçası, çocuğu, evladı, kardeşi olarak görmesinin nedeni nedir? Hayvanları besleyerek ve onların ihtiyaçlarını gidererek en iyi bakımı sunmaları tıpkı bir annede olduğu gibi hislere dayalı uzaktan etkileşim vaat ediyor. Erkekler de hiç tadamayacakları annelik duygusunu hayvanları besleyerek yaşıyor olabilir mi? Cinsler arasında insan olanın sınırları çizdiği gibi bir ayrım olmama ihtimali çok yüksek. Fiziksel ve cins bağının dışında evrenin bir parçası olmak gibi.

Tablo 9: Teorik Kodlama Aşamasında Kişileştirme ile İlgili Not

Kişiselleştirme (Teşhis) üzerine yazılan not
Kişileştirme, insana ait özellikleri, insan dışındaki canlı varlıklara atfedilmesidir. Teşhis de denmektedir. “Bir şeyi belirlemek, diğerlerinden ayırt etmek” olarak ifade ediliyor. Diğerinden ayırt etmek ötekileştirmekle ilgili. Masallarda yaşayan bir evren vardır, nesnelere, hayvanlar, bitkiler, konuşur, duyar, hisseder. Hayvan masallar(fabl) insani özelliklerin hayvanlara atfedildiği ve onları konuşturan masallar. Türklerde masal anlamına gelen “Erteki” kelimesi de kullanılıyordu. Türkçe etimoloji sözlüğüne göre “erte” kelimesi “bir yerden başka yere geçmek” anlamına geliyor. O halde masallar bir yerden başka yere geçmeyi sağlıyor. Bu başka yer neresi, nasıl bir yer. “Hayvan erteki” gibi bir tamlama kullanacak olursak hayvana ait bir yere geçiş anlamına mı gelir, hayvan aracılığı ile başka bir yere geçiş anlamına mı gelir?
Peki, insanlar neden hayallerini, düşüncelerini hayvanlar üzerinden, onları konuşturarak ve onlara insani değerler yükleyerek anlatmayı tercih ederler? Soyut konuların somutlaşması insan bilinci için ne ifade eder? Soyut olanın kavranamazlığına olan inancımızın kökeni nedir? Hayvanların dilini anlamadığımız için mi onları masallarda konuşturmayı tercih ediyoruz? Bu sorular Fabl’ın aslında bir edebi tür olmaktan çok öte zihin felsefesinin konusu olabileceğine dair bir varsayımı da beraberinde getiriyor. İnsanların da hayattaki çatışmaları ve ikilemleri hayvanlar üzerinden anlatması aslında kendi durumunu kavrayabilme isteğinden kaynaklanmaktadır. Ahlaki değerler nasıl oluyor da hayvanlar üzerinden öğretiliyor, öğreniliyor. Doğruluk, iyilik, sadakat, dostluk, sevgi gibi yüce değerler...İnsan olmanın vasfı dildir ancak bunun hayvanlara atfedilmesi insanın varoluşundaki üstünlük pişşenin temelinin çok sağlam olmadığı varsayımına götürmektedir. Kendi bedenimizi ötekileştirip dışsallaştırırken dil ve sözel sistem aracılığı ile kendi varlığımızın bilincimize mi varıyoruz?

Tablo 10: Teorik Örnekleme Aşamasında, “Hayvanlaştırma” İçin Tutulan Not

Kafka Dönüşüm’ünden Sonra Yazılan Not
Dönüşüm, Öykünün kahramanı Gregor Samsa’nın bir sabah kendini yatağında bir böcek olarak bulması, başkalaşım. Başkalaşım nedir, başka yerde olmak mıdır? Romanda artık insan farklı bir canlı türü olmuştur. Bu hayvanlara insani nitelikler yüklemenin tam tersine insanın beden olarak başka bir canlıya dönüştüğü hayvanlaştığı bir örnektir. Bu bir metamorfoz, bildiğimiz(sandığımız) gerçekliği dönüştürüyor. Romanda insan-hayvan etkileşiminde konumlar değişiyor. İnsanın hayvanlaştığı sanal bir kurgu. Kafka, sanki arttırılmış bir böcek avatar yaratmış. Şimdi fark ediyorum ki bu bir metaverse roman.
Fabl’da hayvanların konuşmaları üzerinden insanların kendini keşfetmesi söz konusudur. Dönüşümde ise insanlar bir hayvan bedeninde tüm konuşmaları duyar, dinler, hisseder, hatta konuşur. Ama konuşmalarını kimse duymaz, konuştuğu fark edilmez, anlaşılmaz. İnsanı kendi ile yüzleşmesi ve kendini daha iyi tanıması. İnsanın üstünlük söylemini altüst ediyor. Psikolojik bir işlevi olmalı ve inanın kendini tanıma konusunda yaşadığı zorluğu ve dünyayı anlamlandırma arayışına yönelik bir çıkış kapısı gibi. Varoluşsal kaygılar ve hayatı anlamlandırma konusunda psikoloji ve zihin felsefesi el ele vermiş görünüyor. İnsani vasıfların hayvanlara atfederek, üstün cins olarak diğer canlılara sözde temsil yetkisi vererek aşmaya çalıştığımız şey nedir? Doğanın ve her varlığın bir ruha sahip olduğuna dair gömülü bir animist inanışa mı sahibiz?

Tablo 11: “Teorik Doygunluğa Ulaşıldı mı?” Soruşturmasında Literatürden Tutulan Bir Not

Animizim üzerine yazılan not
Animizmi “İnsanların, insan olmayan varlıklara kendilerinkine benzer bir içsellik atfetmeleri”. Çocuklar ve masal animist bakış açısı; “çocuğun psikik dünyasını, fiziksel dünyadan ayıramayıp hareketsiz olan birçok şeyi canlı ve bilinçli olarak görmesi durumudur. Animizm canlı ve amaçsal düşünme eğilimidir. Büyüdükçe kavramları reddeder, masalların diline ve söylemine inanmayız.
Animist inanışta insanlar, ağaçları, hayvanları veya doğa koşullarını nesne olarak değil, özne olarak görmektedir. İnsanlar hayvanlarla iletişimle benliğin diğer kısmını, özgür psişeyi yaşıyorlar. Bu, benliğin diğer yarısına dönüş anlamına gelmektedir. Bu fikir ve inançlarının, söylemlerinin, dillerinin ve önceden belirlenmiş kalıplarıyla değil, duyuşsal bir deneyim aracılığıyla gerçeğin inşa edildiği anlamına gelir. Fenomenologların dediği gibi, “başkaları olmak” vardır: “makineleşmek”, “hayvanlaşmak”, “algılanamaz olmak”. Bu oluşlar bir kaynaşmayı değil, daha ziyade bir doğa ile bir değiş tokuşu içerir. Belki de “dünya öznelliği” olarak adlandırılabilir şey budur. Animizmde ruh, ötekiliğin yeridir. Bizi birbirimize bağlayan, bizi dünyanın geri kalanıyla bir araya getiren şeydir. Tam anlamıyla ruh aracılığıyla bağlıyız (Melitopoulos & Lazzarato, 2012).

İnsan-hayvan etkileşiminde gömülü olan bilemediğimiz unsurları ortaya çıkarmak için not yazarken, analiz soruları ve öneriler geliştirilmiş, bunlar tutulacak diğer notlar için de yol gösterici olmuştur. Notların yardımıyla araştırmanın teorik kodları “kişileştirme” “öznellikten arınma”, “bireysellikten uzaklaşma”, “duyumsama” olarak belirlenmiştir.

2.5. Teorik Örnekleme

Teorik örnekleme, karşılaştırma ve not yazma yoluyla oluşur. Notlar, teorik örnekleme için mükemmel yönerge kaynaklarıdır, ortaya çıkan teori için olası yeni ilgili yönlere işaret ederler. Teorik örneklemenin amacı, yeni bilgileri sağlayan materyalleri örnekleyerek verilerdeki ipuçlarını takip etmektir (Glaser, 2004, s. 64). GT, kavramlar üzerine kurulduğundan gömülü olanı da ancak kavramdan yola çıkarak ortaya çıkarabiliriz. Bu nedenle bir nottaki kavramsal bir ipucundan yola çıkarak teorik örneklemenin diğer kavramlarına ulaşılmıştır.

Katılımcılardan yapılan görüşmeden sonra tutulan notta; iletişiminin sesten ziyade hissetmeye dayalı olduğu, hayvanların bilinçleri olduğuna dair yaygın bir görüş ortaya çıkmıştır. Bu, kişileştirme ile ötekileştirme arasındaki bağlantıyı kurmayı sağlamıştır. Fabl ile ilgili tutulan notta, masal anlamına gelen “erte” sözcüğünün “başka bir yere geçmek” ile olan ilişkisine dair ipucu elde edilmiştir. Işıklı’nın ifade ettiği gibi sanal, gerçekte var olmayan fakat varlığı zihne bağlı olan şeydir. Sanallık, “edimselleştirilmiş” gizil gücü ifade etmektedir. Burada düşünsel olarak “başka bir mekana geçiş” vurgulanmaktadır (Işıklı ve Küçükvadar, 2016, s.93). Teorik düzeydeki bu göstergelerden yola çıkılarak, insan-hayvan etkileşiminde çekirdek değişken olan “kişileştirme”nin dijital çağdaki pratik yansımaları incelenmiştir. Özellikle sinema filmlerinde, animasyon ve videolarda hayvanların konu alan yapımların giderek arttığı gözlemlenmektedir. Sinemanın ve özellikle de video animizm ile doğrudan bağlantılı olduğunu söyleyen Hetrick’e göre, “makinesel animizm” desteği ile videolar önceden biçimlendirilmiş dili aracılığıyla değil, daha çok “bilişle değil bulaşma yoluyla” duygulanımsal bir şekilde dolaşımdadır (Hetrick, 2014, s. 66). Burada bahsi geçen “bulaşma” kavramı, YouTube ve Instagram’daki hayvan videolarında son dönemde yaşanan artışa da ışık tutmaktadır. Bu videolar tıpkı fabllar gibi gerek öğretici gerek duygulanımsal bir etki oluşturarak diğerlerine aktarılmaktadır.

Masalların dilden dile nakledilerek dolaşımda olması gibi günümüzde de sosyal medya üzerinden akıllı hayvan dostlarımızın hikayeleri retwitlenerek dolaşıma girmektedir. Onlara insani özellikler, hisler, bilinç ve ruh atfeden videoların yanı sıra onları birey olarak yansıtan çeşitli kategorilerde paylaşımlar yapılmaktadır. Hayvan videolarının yansıttığı etkileşimin Duygusal, Bilişsel, Edimsel, İletişimsel ve Ruhsal seçici kodlara sahip oldukları görülmüştür. Instagram’daki hayvan videoları incelendiğinde hayvanların içinde buldukları bağlamın farkında olduklarını gösteren örnekler olduğu görülmektedir. Hayvanlar içinde buldukları ortama ve duruma göre algılayıp karşılık vermektedir. Bağlam farkındalık. Hayvanların sahip olduğu bir özelliktir ve makinelere aktarılmıştır. Diğer taraftan videoları yapılan yorumlara

bakıldığında “kişileştirme” “öznellikten arınma”, “bireysellikten uzaklaşma”, “duyumsama” ve “animizm” gibi teorik kodlara rastlanmıştır.

2.6. Teorik Doğunluk

Teorik doğunluk, yeni veri analizi mevcut teorik kategorilere ek malzeme sağlamadığında ve kategoriler yeterince açıklandığında ortaya çıkar. Kodlama kategorileri teorik doğunluğa ulaşınca sınırlandırılır. Araştırmacı kategorilerin teorik doğunluğunu elde ettikten sonra, çekirdek kategori, özellikleri ve kategorilerle ilgili sayısız notu gözden geçirmeye, sıralamaya ve birleştirmeye devam eder. (Glaser, 2004, s. 67). GT'nin her aşamasında sürekli karşılaştırmalı analiz söz konusudur ancak bu döngüsel analizin bir yerde sınırlandırılması gerekmektedir. Araştırmanın teorik doğunluğa ulaşıp ulaşmadığını anlamak için teorik örneklemede ulaşılan sonuç literatürdeki bilgilerle de sınanmıştır.

Animizm ile ilgili literatürden alınan notta görüleceği üzere “gerçekliğin duysal deneyim yoluyla inşası”, “başkaları olmak”, “makineleşmek”, “hayvanlaşmak” ve “algılanamaz olmak” teorik örneklememize uygun düşmektedir. Teknoloji, nesnelere ve mekanlar ile oluşan ilişkiler karşılıklı iletişime, etkileşime, harekete dayanan animizm üzerinden kurgulanmaktadır. Haraway'ın tabiriyle insan ve hayvan arasındaki sınır çığnenip aşılmaktadır (Haraway, 2006, s. 9). Digital animizm, techno-animizm, cybernetic-animizm gibi tanımlamalar da teknoloji destekli etkileşimli tasarım örneklerini ele almaktadır (Eren, 2019, s. 4, s.45). Animizmin dünü, bugünü ve geleceğine dair bu kısa yolculuk, teorik doğunluğa ulaştığımızı göstermektedir. Araştırmanın bundan sonraki aşamasında açık, seçici ve teorik kodlamalardan ve notlardan elde edilen bilgiler birleştirilerek teori üretimine geçilmiştir.

2.7. Teorinin Üretimi ve Sonuç

İnsan-Hayvan etkileşiminde gömülü unsurların varlığını sorgulayan bu araştırmada, hayvanlara insani hisler ve birey nitelikleri atfetmenin yan ısıra hayvanların bilinci olduğuna dair açık kodlar tespit edilmiştir. Kavramsal verilerden yola çıkarak yapılan kategorileştirme sonucunda bu etkileşimin temel göstergesinin “kişileştirme”ye olduğu ortaya çıkmıştır. Seçici kodlama sonucunda insanların hayvanları “duygusal”, “bilişsel”, “edimsel”, “iletişimsel”, “ruhsal kodlarla” kişileştirdiği görülmüştür. Bu seçici kodlara, Instagram'daki hayvan videolarında da rastlanmıştır. İnsan-hayvan etkileşimde tüm düzeylerin ortak özelliği olan “kişileştirme”nin uygulandığı fablların dijital çağdaki örnekleri “hayvan videoları” olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnsan-hayvan etkileşiminde kişileştirmenin yan ısıra “öznellikten arınma”, “bireysellikten uzaklaşma”, “duyumsama” gibi teorik kodlar mevcuttur. Kişileştirme yoluyla insanların psişesi özgür kalmaktadır. “Başka bir yere geçmek”, “başkaları olmak”tır. İnsan-hayvan etkileşiminde görünür ve somut gerçekliğin ötesinde “duysal deneyim” yoluyla idrak edilen örtük bir etkileşim söz konusudur. Panpsişist bir yaklaşım olan animizm, pozitivist paradigmanın etkisiyle diğer geleneksel inanç ve değerler gibi bilimin dışına itilmeye çalışılsa da gündelik hayatımızın içinde gömülü bir biçimde var olmaya devam etmektedir. Franke'nin dediği gibi animizm ve iletişim temelde aynı şeylerdir. Herhangi bir iletişim biçimi olmayan bir animizm türü yoktur. İletişimin ve etkileşimin olduğu yerde animizm vardır (Frenke'den ak. Eren, 2019, s. 31). İnsan-hayvan etkileşiminin duygusal, bilişsel, edimsel, iletişimsel ve ruhsal bileşenleri aynı zamanda iletişimin bileşenleridir.

Dijital iletişim çağının yeni modeli de dijital animizmdir. Sözlü kültür döneminde masalın, Endüstri Devrimi'nde makinenin, Elektronik Kültürde sinemanın ve dijital kültürde videonun yükselişi animizmle doğrudan bağlantılıdır. Bugün artık hayvanların teknik olarak modellenmesinden öte, insan-hayvan etkileşiminin unsurları; nesnelere interneti, yapay zekâ ve tarnshümanizmin de taşıyıcısı durumundadır. Sanal dünyaların birbiriyle etkileşim içinde olacağı metaverse de tıpkı animist inanışta olduğu gibi bağlantılı ve bütünleşik bir evren tasavvurunun bir yansımasıdır. “Tekillik” olarak ifade edilen olgu, “dünyanın öznelliğini” ifade eden animizmdeki etkileşimin en üst seviyesine işaret etmektedir.

Yapay zekanın geleceğimizde nasıl bir yer işgal edeceği, insan-hayvan etkileşimindeki gömülü unsurların algoritmalara ne düzeyde aktarılacağı ile bağlantılıdır. Yapay zekâ ve makine öğrenmesi alanında hayvanların eğitim modelleri kullanılarak derin öğrenme gerçekleştirilmektedir. Algoritmaların insan gibi hissedebilmesi için kişileştirme aşamasından panpsisit bir duyumsama aşamasına geçilmesi gerekmektedir. Makinelerin duygulanımsal nitelikler taşıması zor görünmektedir. Bu nedenle insanı duygusal ve ruhsal niteliklerinden arındırarak makineleştirmek, son deminde insanlığı, içinde kendi olmadığı tekilleşmiş bir dünyaya hizmet etmeye zorlayacaktır. Böyle bir dünyada insanlaştırılmış karakterlerin, tıpkı hayvan masallarında olduğu gibi makine-insandan ahlak dersi dinlemesi ve varoluşsal etik ilkelerle yüzleşmek için kişileştirme yapması kaçınılmaz olacaktır.

3. Kaynakça

- Arık, F., & Arık, I. (2016). Grounded Teori Metodolojisi Ve Türkiye’de Grounded Teori. *Akademik Bakış Dergisi*(58.sayı), 285-309.
- Birks, M., & Mills, J. (2015). *Grounded theory: a practical guide*. . 2nd ed. London: SAGE.
- Blumer, H. (1969). *Symbolic interactionism: perspective and method*. University of California Press. Berkeley: University of California Press.
- Bryant, A., & Charmaz, K. (2007). Grounded theory in historical perspective: an epistemological account. . C. K. Bryant A içinde, *The Sage handbook of grounded theory* (s. 31–57). CA: SAGE.
- Charmaz, K. (2006). *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide through Qualitative Analysis*. Sage. London: Sage.
- Eren, İ. (2019). Mekanda Animizm Üzerine Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Glaser, B. (1978). *Theoretical sensitivity: advances in the methodology of grounded theory*. Mill Valley: CA: Sociology Press,.
- Glaser, B. G. (2004). Remodeling Grounded Theory. *Qualitative Social Research*, 5(2), <http://www.qualitative-research.net/fqs/>.
- Glaser, B. G. (2004). Remodeling Grounded Theory. *Qualitative Social Research*, 5(2), <http://www.qualitative-research.net/fqs/>.
- Glaser, B. G. (2004). Remodeling Grounded Theory. *Qualitative Social Research*, 5(2), <http://www.qualitative-research.net/fqs/>.
- Glaser, B. G. (2004). Remodeling Grounded Theory. *Qualitative Social Research*, 5(2).
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *Discovery of Grounded Theory*. Mill Valley, Ca.: Mill Valley; Sociology Press.
- Glaser, B., & Holton, J. (2004). . Remodeling grounded theory. . *Qualitative Social Research* , 1-22.
- Haraway, D. (2006). *Siborg Manifestosu, Geç Yirminci Yüzyılda Bilim, Teknoloji ve Sosyalist-Feminizm*. (O. Akınay, Çev.) İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Hetrick, J. (2014). Signifying Semiotics. 8(14), 53-685.
- Işıklı, Ş., & Küçükvardar, M. (2016). *Bilişim Devrimi, Teknolojinin Felsefi ve Sosyolojik Analizi*. İstanbul: Birleşik Yayınları.
- Kafka, F. (2019). *Dönüşüm* (62 b.). (A. Cmal, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Melitopoulos, A., & Lazzarato, M. (2012). Assemblages: Félix Guattari and Machinic Animism. 36.
- Nathaniel, A. (2021). Classic Grounded Theory: What it Is and What it Is Not. *The Grounded Theory Review*, 20(1).
- Sbaraini, A. (2011). How to do a grounded theory study: a worked example of a study of dental practices. *BMC Medical Research Methodology volume*, 11(28).
- Stough, L. M., & Lee, S. (2021). Grounded Theory Approaches Used in Educational Research Journals.

International Journal of Qualitative Methods, 20.

- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory. *2nd ed. Thousand Oaks CA. SAGE.*
- Şahin, E. Ö. (2015). Yeni Medyada Etkileşim ve Gizli Etkileşim İlişkisi . A. Çetinaya, & Ş. Ö. Kırık içinde, *Bilişim ve...* (s. 31-59). İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Şener, E. (2019). Gömülü Teori Yaklaşımının Yönetim Araştırmalarında Kullanımı. *Nitel Sosyal Bilimler-Qualitative Social Sciences, 1(1), 22-47.*
- Ungan, S. (2007). Fabl Türünün Çocuk Edebiyatındaki Yeri ve Günümüzde Bu Türden Yararlanma Olanakları. *Türk Edebiyatı Dergisi.*

Ek Tablo 1: GT Akımlarının Amaç, Kavram Ve Nitelik Bakımından Karşılaştırılması

Metodolog	Temellendirilmiş teorinin amacı	Tanımlanan kavramlar ve terminoloji	"Gömülü Teori" olarak kabul edilen nedir?
Glaser& Strauss	"...sosyal araştırmalardan sistematik olarak elde edilen verilerden teorinin keşfi." (1967, s. 2)	Kategoriler, kodlama, kavram, sürekli karşılaştırmalı yöntem, çekirdek kategori, teoriyi sınırlandırma, biçimsel teori, kategorilerin entegrasyonu, not yazma, özellikler, eşzamanlı veri toplama ve analizi, maddi teori, teorik entegrasyon, teorik örnekleme, teorik doygunluk ve teorik duyarlılık	Temellendirilmiş teori, ya iyi kodlanmış bir önermeler dizisi olarak ya da kavramsal kategoriler ve onların özelliklerini kullanarak devam eden bir teorik tartışmada sunulabilir. Ve, "...bir teoridir çünkü bir şeyi açıklar veya tahmin eder" (1967, s. 31)
Glaseriyen	"Gömülü teorinin amacı, ilgililer için ilgili ve sorunlu olan bir davranış modelini açıklayan bir teori oluşturmaktır..." (1978, s. 93)	Temel sosyal süreçler, kodlama aileleri, bütünleştirici uyum, açık kodlama, seçici kodlama, bağımsız kodlama, teorik kodlama, teorik notlar, teorik sıralama ve teorik yazma	"Gömülü teorinin üretimi, temel bir kategori etrafında gerçekleşir." (1978, s. 93). Ve "GT, popülasyondan sürekli karşılaştırma yoluyla ortaya çıkan ve daha sonra teorik bir kodla birbirleriyle ilişkilendirilen kavramlar arasındaki ilişkidir." (2019, s. 441)
Corbin& Straussian	"Gömülü teori yönteminin amacı, elbette, incelenen alana sadık ve aydınlatıcı bir teori oluşturmaktır." (1990, s. 24)	Eksen kodlaması, koşullu matris, paradigma modeli, olay örgüsü (1990); analitik araçlar, merkezi kategori, kavramsal sıralama, koşullu/sonuç matrisi, diyagramlar, mikroanaliz (1998)	"Temellendirilmiş bir teori, temsil ettiği fenomenin incelenmesinden tümevarımsal olarak türetilen bir teoridir. Yani, o olguya ilişkin sistematik veri toplama ve verilerin analizi yoluyla keşfedilir, geliştirilir ve geçici olarak doğrulanır." (1990, s. 23)
Charmazian	"Temellendirilmiş teori yöntemleri, teori inşası amacıyla nitel araştırmaya sistematik bir yaklaşımdan oluşur... Temellendirilmiş teori, terimlerin çağdaş kullanımında hem yöntem hem de metodolojidir." (2017, s. 1-2 ve s. 7)	Diyagramlama kavramları, odaklanmış kodlama, başlangıç ve ileri notlar, ilk kodlama, notları birleştirme ve sıralama, teorik kavramlar ve teorik not yazma (2006)	Temellendirilmiş teori, hem araştırma sürecinin sonucunu hem de araştırma sürecinin kendisini ifade eder (Bryant ve Charmaz, 2007).
Clarkean	"...temellendirilmiş teori, belirli bir durumda katılımcılar tarafından üstlenilen temel eylem biçimlerini aydınlatmak için nitel verileri sistematik olarak analiz etmeye odaklanır." (2007, s. 363)	Konum haritaları, durum haritaları, durum matrisi ve sosyal dünyalar/arenalar haritaları (2005); araştırmacı düzenlemesi ve konumlanma (Clarke ve diğerleri, 2018)	"...nihai hedefler olarak maddi ve biçimsel teorilerin geliştirilmesinden ziyade kısırtıcı ancak geçici temellere dayanan teorileştirmeye yönelik hassaslaştırıcı kavramlar ve teorik entegrasyon üretmek..." (2007, s. 369)

Ek Tablo 2: Katılımcılarla Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Kavramsal Kodlama

1.	K/Kedi	iyi, sevgi, iletişim, şans, ses, mutlu, stres, neşe, anlama, paylaşım, hissetmek, bakım, sorumluluk, tatmin, görmek, ihtiyaç
2.	E/Kuş	Sahip, paylaşmak, canlı, etkileşim, benzer, görme, doğal, bakım, muhtaç, sorumluluk, doğa, bilinç,
3.	K/Kedi	Ev, sahip, gerçek, ihtiyaç, ömür, mutluluk, varlık, empati, merhamet, davranış, bakım, huzur,
4.	E/Köpek	Duygu, sevgi, göstermek, görmek, istemek, varlık, dokunmak, gönül, göz, sorgulama, ihtiyaç, istemek, huy, ruh
5.	E/Köpek	Bakmak, yardımcı, sohbet, konuşmak, sıvazlamak, ses, haz, dokunmak, elektrik, zihin, alamet, anlamak
6.	E/Köpek	ev, aile, fert, anlamak, sevgi, aktif, ses, neşe, kalp, minnettarlık, canlı, karşılıksız, bağlılık, anlama, yuva, iyilik,
7.	E/Kuş	Arkadaş, dost, ev, aile, görmek, konuşma, sevgi, karşılıksız
8.	E/Köpek	Şans, sahiplenme, iletişim, göz göze, konuşma, anlama, sadakat, sevgi, beklenti, menfaat, hissetme, iç güdü, neşe, ev, mutlu
9.	K/Kedi	Çocuk, konuşma, anlaşma, kardeş
10.	E/Kedi	Dost, ev, huzur, sakinlik, sabır, canlı
11.	E/Kedi	Can, nefes, ev, boşluk, istek, keyif, insan gibi

12.	K/Köpek	Kapı, görme, mutlu, sahip, arkadaş, aile, sorumluluk, hayat, anlam, gerçek, koşulsuz, çıkarsız, beklentisiz, sevgi, göz
13.	E/Kedi	Ev, birey, ihtiyaç, merhamet, duygu, açığa çıkmak
14.	K/Kedi	huzur, farkındalık, fayda, algı, his, görebilme, hissetme, anlama, açık, iyi, kalp, zihin, yer, gönül, bağ, can, bakım,
15.	E/Köpek	İstek, aile, enerji, karşılıksız, çıkarız, dost, sevgi, dinleme, anlama, şans
16.	E/Kuş	Bağ, aile, fert, his, merhamet, duygu, muhtaç, canlı, birey, hissetme
17.	E/Kedi	Sorumlu, hissetmek, sahip, davranmak,
18.	K/Kedi	Birlikte, çocuk, karşılıksız çıkarsız, masum, sevgi, iletişim, anlama, canlı, hassaslaşma, duygu, hissetmek farkındalık,
19.	E/Kedi	Rahatlama, masum, eğitim, insan kaçmış, sevimli
20.	E/Kedi	Doğa, canlı, hissetme, rahatlama, sahip, aile, can, şirin, keyif, , ev,
21.	E/Kedi	Besleme, iyi, evcil, alışmak, ev, stres, konuşma, davranma, gözler, huzur, neşe,
22.	E/Kuş	Akıllı, duygu, anlama, ötmek, konuşmak, yalnızlık
23.	E/Kuş	Sahip, ev, merhamet, sorumluluk, anlama, ilgi,
24.	E/ Kedi	Ev, paylaşım, sevgi, sahip, bağ, , doğa, öğrenmek, karşılıksız, bağ, arkadaş, konuşma, iletişim, masum, menfaatsiz, iyi
25.	K/ Kedi	Çocuk, ev, muhabbet, arkadaş, görünmek, susmamak, aile, sevgi, gözümüz
26.	K/Kuş	Sahip, etki, aile, ihtiyaç, bağlı, sevinç, konuşma, dile gelmeseler, hissettikleri, yansıtma
27.	K/ Kedi	Hayat, evlat, dost, kapı, beraber, konuşma, dinleme, sevgi, can, hayat, birlikte, paylaşmak
28.	K/ Kedi	Ev, bebek, sevgi, etki, konuşma,
29.	K/Köpek	İyi, vicdanlı, karşılıksız, sevgi, canlı, şanslı, dört gözle, mutluluk, evlat
30.	K/Kedi	Anne, duygu, vicdan, merhamet, paylaşım, öğrenme, ev, canlı, sevinç, huzur, hissetmek
31.	K/Köpek	Sevgi, davranış, ağız, dil, davranış, mutlu, konuşma, görme, göz, ev, çıkarsız, kapı, bilinç, iyi,
32.	K/ Kedi	Söz, konuşma, anlama, sevgi,
33.	K/Kuş	Ses, duyarlılık, arkadaş, ev, birey, besleme, canlı, sorumluluk, paylaşım
34.	K/ Kedi	Ebeven, hissetme, gösterme, sevgi, bakım, stres, yardımcı, iletişim,
35.	K/Kuş	Sevecen, neşe ,mutlu, çocuk, sevgi,
36.	K/Kuş	Tatlı, sevimli, candan, dost, akıllı,
37.	K/Köpek	Sevgi, oyun, pozitif, mutluluk, hissetme,
38.	K/Kedi	Karakter, ev, deneyim, onun dili, miyavlama, güvenli, iyi
39.	K/ Kedi	Hissetme, izleme, ev, ses, huzur, kalp, heyecan, şifa,
40.	E/ Kedi	nefes, emanet, yer, şirin, aile
41.	K/Köpek	Sevgi, içim, heyecan, can, ev, çocuk, duygu, seslenme, şans, anne, iyilik, sahip, karşılıksız
42.	K/Kedi	Bağlanmak, şenlik, iyi, mutluluk, sevgi
43.	E/Köpek	Bağ, karakter, davranış, etki, eğitim, görmek, bakım